

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสังคมยุคโลกาวิวัฒน์ที่เป็นยุคโลกไร้พรมแดนนี้ ในแง่ข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีต่างๆ ย่อมส่งผลทำให้ศักยภาพในการแข่งขันขององค์กรสูงขึ้นตามลำดับไม่ว่าจะเป็นองค์กรในระดับประเทศ ในสถาบันของภาครัฐหรือเอกชน องค์กรดังกล่าวย่อมขึ้นอยู่กับการตัดสินใจอย่างถูกต้องรอบคอบและทันต่อสถานการณ์ของผู้บริหาร ผู้บริหารที่ตัดสินใจก็คือ ผู้นำขององค์กรนั้นๆ ในทุกองค์กรจึงจำเป็นต้องมีผู้นำในสังคมซึ่งประกอบด้วยสถาบันต่างๆ เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันศาสนา ย่อมต้องมีผู้นำเพื่อช่วยกำหนดทิศทาง ช่วยสั่งการ ช่วยควบคุมระบบ และช่วยประสานให้คนทั้งหลายทำงานร่วมกัน เพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายที่ตั้งงามที่ได้วางไว้ร่วมกันในองค์กรหนึ่งๆ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรของภาครัฐหรือเอกชน บุคคลสำคัญที่จะทำให้กลไกในระบบการบริหารงานขององค์กรใดๆ ดำเนินไปสู่จุดหมายที่ตั้งงาม ก็คือ “ผู้นำ” ทั้งนี้เนื่องจากผู้นำเป็นผู้มีบทบาทในการกำหนดนโยบายการบริหาร การจัดการ รวมถึงการริเริ่มการวางแผน การบริการ กำกับ การ และดำเนินการปรับปรุงแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายขององค์กร ผู้นำจึงเป็นผู้มีอิทธิพลที่สามารถส่งผลกระทบต่อความเป็นไปขององค์กรในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการบริหาร และการบุคคล ดังนั้นในทุกองค์กรจึงจำเป็นต้องมีผู้นำ นอกจากนี้ผู้นำต้องประกอบไปด้วยคุณธรรมและจริยธรรม ถือเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการดำเนินบทบาทหน้าที่ของการเป็นผู้นำที่ดี หากผู้นำขาดซึ่งคุณธรรมและจริยธรรม ย่อมทำให้ผู้นำนั้นขาดความชอบธรรม ในการทำหน้าที่ในองค์กรนั้นต่อไป ทั้งนี้เนื่องจากคุณธรรมและจริยธรรมถือเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของผู้นำ ที่ทำให้ผู้นำสามารถได้รับการยอมรับความเชื่อถือ ตลอดจนการนับถือจากบุคคลต่างๆ ทั้งในองค์กรและสังคมทั่วไป ตลอดจนไปถึงภาวะผู้นำที่พึงประสงค์

ผู้นำหรือภาวะผู้นำนั้น ไม่สามารถอธิบายได้โดยแค่ดูจากพฤติกรรมของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเท่านั้น แต่ภาวะผู้นำยังเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ในแง่ความร่วมมือของกลุ่มคนหรือระหว่างกลุ่มคนในการปฏิบัติภารกิจร่วมกัน บนฐานของค่านิยมเหมือนกัน คือ การทำงานเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกขึ้นแก่สังคม จากฐานความเชื่อที่ว่า ผู้นำ คือ ผู้ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (Change agent) และภาวะผู้นำ คือ การทำงานร่วมกันในลักษณะของกลุ่มบุคคลที่ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมขึ้น ดังนั้น โครงการพัฒนาผู้นำใดๆ ที่มีฐานความเชื่อดังกล่าว จึงเน้นเรื่องค่านิยม (Values) เป็นสำคัญที่ใช้เป็นฐานของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมควบคู่ไปกับการเรียนรู้ค่านิยมส่วนบุคคลเพื่อการเป็นผู้นำที่ดีต่อไป เช่นเดียวกับการปกครองคณะสงฆ์ หรือการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ย่อมต้องมีผู้นำหรือภาวะผู้นำในการบริหาร

ในการบริหารองค์กรคณะสงฆ์นั้น ผู้นำองค์กรคณะสงฆ์ถือว่ามีความสำคัญจะต้องมีคุณสมบัติหลายอย่าง ตามทัศนะของพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะคุณสมบัติตามหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา จึงจะทำให้ผู้ตามเกิดความเชื่อมั่น และเป็นผู้ตามที่ให้ความร่วมมือ เพื่อที่จะได้นำ

สังคมไปสู่เป้าหมายร่วมกันอย่างมีเอกภาพ ผู้นำที่จะนำบุคคลอื่นนั้นพระพุทธศาสนาถือว่าเป็นผู้ที่มีความสำคัญมาก ยิ่งองค์กรมีขนาดใหญ่เท่าใดความสำคัญของผู้นำที่มีต่อสมาชิกในกลุ่มก็ยิ่งทวีความสำคัญเป็นเงาตามตัว กลุ่มใดได้ผู้นำดีสมาชิกในกลุ่มก็พลอยดีไปด้วย ในทางตรงกันข้ามถ้ากลุ่มใดได้ผู้นำที่ไม่ดี สมาชิกในกลุ่มก็ต้องประสบกับความลำบาก แม้ในทางพระพุทธศาสนาก็ให้ความสำคัญในเรื่องผู้นำ^๑

“เมื่อฝูงโคข้ามน้ำไป ถ้าโคจ่าฝูงไปคดเคี้ยว โคทั้งฝูงก็ไปคดเคี้ยวตามกัน ในเมื่อโคจ่าฝูงไปคดเคี้ยว ในหมู่มนุษย์ก็เหมือนกัน ผู้ใดได้รับการแต่งตั้งให้เป็นใหญ่ ถ้าผู้นั้นประพฤติไม่เป็นธรรม ประชาชนชาวเมืองนั้นก็จะประพฤติไม่เป็นธรรมตามไปด้วย หากพระราชาไม่ตั้งอยู่ในธรรม ชาวเมืองนั้นก็จะอยู่เป็นทุกข์ เมื่อฝูงโคข้ามแม่น้ำไป ถ้าโคจ่าฝูงไปตรง โคทั้งฝูงก็ไปตรงตามกัน ในเมื่อโคจ่าฝูงไปตรง ในหมู่มนุษย์ก็เหมือนกัน ผู้ใดได้รับการแต่งตั้งให้เป็นใหญ่ ถ้าผู้นั้นประพฤติชอบธรรม ประชาชนชาวเมืองนั้นก็จะประพฤติชอบธรรมตามไปด้วย หากพระราชาตั้งอยู่ในธรรม ชาวเมืองนั้นก็จะอยู่เป็นสุข”^๒

การบริหารกิจการคณะสงฆ์มีความสำคัญต่อการสร้างความเข้มแข็งและการดำรงอยู่อย่างมั่นคงของพระพุทธศาสนา คณะสงฆ์ถือเป็นตัวแทนหรือเป็นสาวกขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระบรมศาสดาของพุทธศาสนิกชน ซึ่งทำหน้าที่ในการปฏิบัติภารกิจเผยแผ่สืบสาน และถ่ายทอดพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ได้บัญญัติไว้เพื่อให้ผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนาได้นำพระธรรมคำสอนไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม การเผยแผ่สืบสานและถ่ายทอดพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถือเป็นภารกิจสำคัญที่คณะสงฆ์จะต้องปฏิบัติ นอกจากนั้นแล้วการปฏิบัติและการดำรงชีวิตของพระภิกษุสงฆ์ตามพระธรรมวินัย จะเป็นการสร้างศรัทธา ความเลื่อมใสให้เกิดขึ้นแก่พุทธศาสนิกชน และเป็นแรงจูงใจให้พุทธศาสนิกชนสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

พระสังฆาธิการมีคือ ผู้นำของคณะสงฆ์หน้าที่ในการปกครองและบริหารคณะสงฆ์ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะบ่งชี้ความสำเร็จในการส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนถาวรสืบไป ดังคำที่กล่าวว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติจะเจริญรุ่งเรืองถาวรสืบไปได้ก็ด้วยอาศัยพระสังฆาธิการเป็นสำคัญ เนื่องจากพระสังฆาธิการเป็นผู้ใกล้ชิดประชาชน โดยเฉพาะ พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสซึ่งเป็นที่เคารพเลื่อมใสศรัทธาของประชาชน และมีบทบาทโดยตรงต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้ดำรงสืบไป^๓

วัดเป็นองค์กรทางศาสนาและเป็นศูนย์รวมของประชาชน วัดซึ่งมีผู้บริหารคือ เจ้าอาวาสเป็นผู้คอยดูแลบริหารจัดการกิจการต่างๆ ภายในวัดให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน ภายในวัดจะประกอบด้วย

^๑ พระยุพธนา รมณียธมโม (แก้วกันหา), “การศึกษาเชิงวิเคราะห์การจัดองค์กรคณะสงฆ์ในสมัยพุทธกาล”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗), หน้า ๕๐-๕๑.

^๒ อจ. จตุกก (ไทย) ๒๑/๗๐/๑๑๕-๑๑๖

^๓ กองแผนงาน กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยพระราชบัญญัติกฎระเบียบและคำสั่งของคณะสงฆ์ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๐), หน้า คำนำ.

เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส เป็นผู้ปกครองสอดส่องดูแลพระภิกษุสามเณรภายใต้บังคับบัญชา รวมถึงลูกศิษย์วัดซึ่งอาศัยอยู่ในวัด โดยเจ้าอาวาสจะต้องเอาใจใส่เป็นภาระในการอบรม ดูแลสั่งสอนให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่พำนักอาศัยอยู่ในวัดให้ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎระเบียบคำสั่งของมหาเถรสมาคม บำรุงรักษาวัด จัดกิจกรรมและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอน พระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล บริหารกิจการภายในวัดให้บรรลุตามเป้าหมาย มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล บทบาทของพระสงฆ์ไทยในปัจจุบัน นอกเหนือจากการให้การศึกษา อบรม สั่งสอนพระธรรมวินัยอันเป็นบทบาทหลักแล้ว ยังมีบทบาทอื่นๆ อีกหลายประการ เช่น การประกอบพิธีกรรมทางศาสนา การพัฒนาคน การพัฒนาสังคม ฉะนั้น จึงเห็นได้ว่า สถาบันศาสนามีบทบาทสูงในการหล่อหลอมกล่อมเกลาคความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในสังคมไทย การที่วัดจะประสบความสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่เป็นที่ยอมรับนับถือของประชาชนนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการของ เจ้าอาวาส ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ คือ ห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ ซึ่งมีได้รับอนุญาตจากเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัดสั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่อาศัยอยู่ หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัด ทำงานภายในวัด ทำทัณฑ์บน หรือขอขมาโทษ ในเมื่อบรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดนั้น ประพฤติผิดคำสั่งของเจ้าอาวาส ซึ่งสั่งโดยชอบด้วยพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่ง ของมหาเถรสมาคม หน้าที่และอำนาจดังกล่าวนี้ มีปรากฏในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๓๕ โดยรวมแต่ถ้าจะให้กล่าวโดยละเอียดย่อออกไป คงเป็นการยากเพราะมีหน้าที่มากมายเหลือที่จะบรรยายให้สิ้นสุดได้

บทบาทของวัดและพระสงฆ์ในสังคมไทย ในสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนี้ หมู่บ้านแต่ละหมู่บ้านต่างมีวัดประจำหมู่บ้านของตนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งถือว่าเป็นสมบัติรวมของคนทั้งหมู่บ้าน วัดจึงเป็นศูนย์รวมประชาชนและมีบทบาทดังต่อไปนี้ ๑) เป็นสถานศึกษา ๒) เป็นสถานสงเคราะห์ ๓) เป็นสถานพยาบาล ๔) เป็นที่พักคนเดินทาง ๕) เป็นสโมสรที่ชาวบ้านพบปะสังสรรค์ ๖) เป็นสถานที่บันเทิง ๗) เป็นที่ใกล้เคียงข้อพิพาท ๘) เป็นศูนย์กลางศิลปะและวัฒนธรรม ๙) เป็นคลังพัสดุ สำหรับเก็บของใช้ต่าง ๆ ที่ชาวบ้านได้ใช้ร่วมกัน ๑๐) เป็นศูนย์กลางการบริหารหรือการปกครอง ๑๑) เป็นที่ประกอบพิธีกรรมหรือให้บริการด้านพิธีกรรม

อำเภอบึงสามพัน นับว่าเป็นพื้นที่ที่มีความเจริญด้านเศรษฐกิจและสังคมดีในระดับหนึ่ง วัดในอำเภอบึงสามพัน มีจำนวน ๓๓ แห่ง ซึ่งถือว่ามีความเหมาะสมสมควร การบริหารวัดในเขตอำเภอบึงสามพัน ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าใดนัก เนื่องจาก พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสยังขาดองค์ความรู้ที่จะสนับสนุนการทำงาน เช่น ด้านการปกครอง พบว่ายังมีปัญหาอยู่หลายวัด เนื่องจากเจ้าอาวาสวัดบางวัด ยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตน ทำให้พระภิกษุสามเณรซึ่งอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาขาดความเคารพเอื้อเฟื้อต่อเจ้าอาวาสผู้ปกครอง และประชาชนเข้ามามีบทบาทครอบงำกิจการของวัดจนทำให้เกิดปัญหาขึ้นในบางวัด ด้านการศึกษา ยังไม่ประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมเท่าที่ควร เนื่องจากพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสยังขาดองค์ความรู้และประสบการณ์ในการจัดการศึกษา ทำให้ไม่สามารถบริหารงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้ ในด้านการสาธารณูปการก็เช่นกัน ยังขาดการบูรณปฏิสังขรณ์ ปรับปรุงพัฒนาเสนาสนะ อาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม ตลอดจน

จัดระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ ให้เป็นระเบียบเรียบร้อยเพื่อให้เป็นที่เคารพศรัทธาของประชาชนผู้ที่เข้ามาบาเพ็ญกุศลในวัด

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำวิจัยเรื่องเกี่ยวกับการศึกษา ภาวะผู้นำตามหลักปาปณิกธรรมของเจ้าอาวาสในอำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ ประกอบกับมีพระภิกษุอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ผู้ทำวิจัยจึงมองเห็นถึงปัญหาเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์จึงได้ริเริ่มเรื่องการศึกษาภาวะผู้นำ โดยศึกษาภาวะผู้นำตามหลักปาปณิกธรรม ๓ คือ ๑) จักขุมา หมายถึง ปัญญา มองการณ์ไกล ๒) วิธูโร หมายถึง จัดการธุระได้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และ ๓) นิสสยสัมปันโน หมายถึง พึ่งพาอาศัยคนอื่นได้เพราะเป็นคนมีมนุษยสัมพันธ์^๔ เป็นผู้รู้จักบุคคล เพราะภาวะผู้นำนั้น ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะทำวิจัย เพื่อต้องการจะทราบถึงปัญหาและอุปสรรค ในการนำหลักแนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำไปใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ตลอดจนถึงการบริหารนั้นให้สำเร็จ ลุล่วงไปตามวัตถุประสงค์ เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการศึกษาและนำไปปรับประยุกต์ใช้ใน สถานการณ์ในปัจจุบันว่า ผู้นำนั้นควรมีคุณสมบัติในการเป็นผู้นำอย่างไร และต้องการที่จะทราบถึง คุณค่าของหลักธรรมของภาวะผู้นำที่ดีในการดำเนินชีวิต และนำสิ่งที่ได้ศึกษาไปปรับประยุกต์ใช้ให้ เกิดประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพในองค์กรต่างๆ อันจะทำให้เกิดความเจริญยิ่งขึ้นสืบต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาภาวะผู้นำตามหลักปาปณิกธรรมของเจ้าอาวาสในอำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์

๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำตามหลักปาปณิกธรรมของเจ้าอาวาสในอำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อภาวะผู้นำตามหลักปาปณิกธรรมของเจ้าอาวาสในอำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ ภาวะผู้นำตามหลักปาปณิกธรรมของเจ้าอาวาสในอำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นอย่างไร

๑.๓.๒ ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในอำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล แตกต่างกันหรือไม่

๑.๓.๓ ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อภาวะผู้นำตามหลักปาปณิกธรรมของเจ้าอาวาสในอำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ มีอะไรบ้าง

^๔ อัง. ติก. (ไทย) ๒๐/๒๐/๑๖๓-๑๖๔.

๑.๔. ขอบเขตของการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำตามหลักปาปนิกรรมของเจ้าอาวาสในอำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์” ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตเนื้อหาโดยสังเคราะห์ จากหลักปาปนิกรรม ๓ คือ ๑) จักขุมา หมายถึง ปัญญามองการณ์ไกล ๒) วิธูโร หมายถึง จัดการธุระได้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และ ๓) นิสสยสัมปันโน หมายถึง พึงพาอาศัยคนอื่นได้เพราะเป็นคนมีมนุษยสัมพันธ์^๕

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น (Independent Variables) ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ พรรษา การศึกษานักธรรม การศึกษาเปรียญธรรม และการศึกษาศาสน์

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ “ภาวะผู้นำตามหลักปาปนิกรรมของเจ้าอาวาสในอำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์” ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตเนื้อหาโดยสังเคราะห์ จากหลักปาปนิกรรม ๓ คือ ๑) จักขุมา หมายถึง ปัญญามองการณ์ไกล ๒) วิธูโร หมายถึง จัดการธุระได้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และ ๓) นิสสยสัมปันโน หมายถึง พึงพาอาศัยคนอื่นได้เพราะเป็นคนมีมนุษยสัมพันธ์^๖

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ขอบเขตด้านประชากร (Population) ได้แก่ พระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน ๓๒๐ รูป^๗

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน ๙ รูปหรือคน

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่การศึกษา ในการศึกษาครั้งนี้ได้ทำการศึกษาเฉพาะพระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ในการศึกษาครั้งนี้ใช้ระยะเวลาในการศึกษาระหว่างเดือน ตุลาคม พ.ศ.๒๕๕๘ ถึง เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๕๙ รวมเป็นระยะเวลา ๖ เดือน

^๕ อด. ดิก. (ไทย) ๒๐/๒๐/๑๖๓-๑๖๔.

^๖ อด. ดิก. (ไทย) ๒๐/๒๐/๑๖๓-๑๖๔.

^๗ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเพชรบูรณ์, สถิติจำนวนพระภิกษุ-สามเณรปี ๒๕๕๗, (เอกสารอัดสำเนา).

๑.๕. สมมติฐานการวิจัย

๑.๕.๑ พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำตามหลักปาปนิกรรมของเจ้าอาวาสในอำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ แตกต่างกัน

๑.๕.๒ พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำตามหลักปาปนิกรรมของเจ้าอาวาสในอำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ แตกต่างกัน

๑.๕.๓ พระสงฆ์ที่มีการศึกษานักธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำตามหลักปาปนิกรรมของเจ้าอาวาสในอำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ แตกต่างกัน

๑.๕.๔ พระสงฆ์ที่มีการศึกษาเปรียญธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำตามหลักปาปนิกรรมของเจ้าอาวาสในอำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ แตกต่างกัน

๑.๕.๕ พระสงฆ์ที่มีการศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำตามหลักปาปนิกรรมของเจ้าอาวาสในอำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ แตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้อธิบายคำศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับ “ภาวะผู้นำตามหลักปาปนิกรรมของเจ้าอาวาสในอำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์” ไว้ดังนี้

๑.๖.๑ **ผู้นำ** หมายถึง ผู้ที่ได้รับเลือกจากผู้อื่นให้เป็นผู้นำ มีบทบาทหรือมีอิทธิพลต่อรูปในหน่วยงานมากกว่าผู้อื่น และมีบทบาทสำคัญที่สุดที่ทำให้หน่วยงานบรรลุเป้าหมาย

๑.๖.๒ **ภาวะผู้นำ** หมายถึง ความสามารถในการใช้อิทธิพลเหนือผู้อื่นและจูงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม และทำงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ ด้วยความราบรื่นเรียบร้อย ภาวะผู้นำเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจหน้าที่ที่กำหนดหรือชักจูงให้กลุ่มสมาชิกในองค์การทำงานตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และการมีอิทธิพลต่อกลุ่มต่างๆในองค์การ

๑.๖.๓ **คุณลักษณะผู้นำ** หมายถึง ลักษณะของผู้ที่ประกอบด้วยความเฉลียวฉลาด ความพร้อม ความเข้าใจในงาน ความริเริ่มและมุ่งมั่นในการแก้ปัญหา ความเชื่อมั่นในตนเอง ความต้องการที่จะรับผิดชอบ ความเหนือกว่าและสามารถควบคุม ที่ช่วยให้กลุ่มรูปหรือหน่วยงานสามารถประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

๑.๖.๔ **ปาปนิกรรม** หมายถึง คุณลักษณะ ๓ ประการของนักบริหารที่จะช่วยให้นักบริหารทำสำเร็จลุล่วงไป ได้ด้วยดี

๑) จักขุมา หมายถึง ปัญญามองการณ์ไกล

๒) วิรุโร หมายถึง จัดการธุระได้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

๓) นิสสยสัมปันโน หมายถึง พึ่งพาอาศัยรูปอื่นได้เพราะเป็นรูปมีมนุษยสัมพันธ์ดี

๑.๖.๕ **เจ้าอาวาส** หมายถึง พระภิกษุสงฆ์ที่มีอายุการพรรษาได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสในอำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ ทำให้ทราบภาวะผู้นำตามหลักปาปนิกรรมของเจ้าอาวาสในอำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์

๑.๗.๒ ทำให้ทราบว่าเปรียบเทียบภาวะผู้นำตามหลักปาปนิกรรมของเจ้าอาวาสในอำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑.๗.๓ ทำให้ทราบปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อภาวะผู้นำตามหลักปาปนิกรรมของเจ้าอาวาสในอำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์

๑.๗.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางสำหรับภาวะผู้นำตามหลักปาปนิกรรมของเจ้าอาวาสในอำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ และเจ้าอาวาสในจังหวัดอื่นต่อไป